

ปัญหา ? สารพิษ ? ปัญหา

สับปะรด

สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งของประเทศไทย ที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นมูลค่านับพันล้านบาท ส่งผลให้ประเทศไทยติดอันดับผู้ส่งออกสับปะรดในอันดับต้นๆ ของโลก และเช่นเดียวกันกับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น สับปะรดก็ยังคงเป็นพืชที่สร้างปัญหาให้กับผู้เกี่ยวข้องในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการผลิต ด้านคุณภาพ แม้แต่ปัญหาการกระจายตัวของผลผลิตที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้เห็นรถเร่ขายสับปะรดตามแหล่งชุมชนกันอยู่เนืองๆ

ในปี 2542 ที่ผ่านมา พื้นที่เก็บเกี่ยวสับปะรดมีทั้งหมดประมาณ 6 แสนไร่ เพิ่มจากการผลิต 2541 ประมาณ 18 เปอร์เซ็นต์ ผลผลิตเฉลี่ย 3,819 กิโลกรัม/ไร่ และมีผลผลิตรวมประมาณ 2,353 ล้านตัน โดยผลผลิตเหล่านี้จะถูกส่งเข้าโรงงานจำนวน 1.4 ล้านตัน บริโภคสดประมาณ 0.6 ล้านตัน ที่เหลือประมาณ 0.35 ล้านตัน เป็นสับปะรดที่ไม่ได้มาตรฐาน สำหรับสถานการณ์ตลาดและราคานั้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นและความต้องการสับปะรดกระป๋องของโลกหดตัวลง แต่ความต้องการน้ำสับปะรดเพิ่มขึ้น เนื่องจากความเสียหายของผลผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงปลายปี 2541 ทำให้การผลิตน้ำสับปะรดของโลกลดลง จึงคาดว่าราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้จะลดลงจากปี 2541 เล็กน้อย จากรายงานของ

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เมื่อเดือนธันวาคม 2542 ที่ผ่านมามีรายงานว่า ราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ในปี 2542 เฉลี่ยอยู่ที่ 2.28 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ปี 2541 เกษตรกรขายได้ถึง 5.33 บาท/กิโลกรัม

อีกข้อของฉบับนี้ขอเสนอสารพิษปัญหาสับปะรดตามที่ท่านผู้อ่านสอบถามเข้ามา โดยขอสรุปตอบเฉพาะปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณของผลผลิตโดยตรง ตามเนื้อที่จะอำนวยความสะดวก

แหล่งปลูก สำหรับสับปะรดส่งโรงงานต้องอยู่ใกล้กับโรงงาน เป็นพื้นที่สูงน้ำไม่ท่วมขัง มีความลาดเอียงเล็กน้อย ลักษณะดินเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย การระบายน้ำดี ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นดินที่มีระดับหน้าดินลึก มีอินทรีย์วัตถุพอสมควร และควรมีความเป็นกรด-ด่าง ประมาณ 4.5-6.0 โดยปกติสับปะรดจะเป็นพืชทนแล้ง แต่ควรมีการกระจายสม่ำเสมอ ปริมาณน้ำฝนอยู่ระหว่าง 1,000-1,500 มิลลิเมตร ต่อปี อุณหภูมิ 24-30 องศาเซลเซียส

ผลผลิตตกต่ำ ทำอย่างไร

ปัญหาผลผลิตตกต่ำ เกิดจากสาเหตุหลายประการ ซึ่งเป็นผลมาจากการเขตเกษตรกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ ก่อนอื่นการปลูกสับปะรดต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ประกอบกันคือ

วัสดุปลูก โดยทั่วไปจะใช้หม่อและจุก การใช้หม่อปลูกจะบังคับให้ออกดอกได้เมื่ออายุ 8-12 เดือน ส่วนการใช้จุกปลูกจะใช้เวลา 10-14 เดือน ปัจจัยที่สำคัญคือต้องเป็นหม่อหรือจุกขนาดเดียวกัน ไม่แปลงปลูกนั้นๆ (น้ำหนักจุกควรมากกว่า 180 กรัมขึ้นไป) สามารถปลูกได้ตลอดปี แต่ไม่ควรปลูกในช่วงฝนชุกเพราะจะทำให้เกิดโรคเน่าได้ และปลูกให้ได้ 8,000-12,000 ต้นต่อไร่ ควรชูปหม่อหรือจุกด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เพื่อป้องกันโรคต้นเน่าและรากเน่าจากเชื้อไฟทอปทอรา

หม่อสับปะรดใช้ขยายพันธุ์

การดูแลรักษา จะต้องมีการให้ปุ๋ยอย่างเหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของสับปะรด ซึ่งเพื่อเพิ่มผลผลิต สามารถแยกจากการใส่ปุ๋ยในสับปะรด ตามลักษณะของสับปะรดได้ 2 แบบ คือ

1) **การให้ปุ๋ยต้นปลูก** เริ่มจากการใส่ปุ๋ยรองพื้น หากสามารถทำได้ควรมีการวิเคราะห์ดินก่อนการปลูก ซึ่งในเบื้องต้นนี้ขอแนะนำให้ใส่ปุ๋ย 16-20-0 ต้นละ 15 กรัม ข้างต้น ถ้าอินทรีย์วัตถุในดินต่ำกว่า 1% ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ปริมาณ 1 ตันผสมหินฟอสเฟต 50-100 กิโลกรัม/ไร่ โรยเป็นแถวหลังไถแปรตามแนวร่องปลูกเพื่อกระตุ้นการออกราก หลังจากปลูก 1-3 เดือน ให้ปุ๋ยทางกาบใบ โดยแนะนำให้ใส่ปุ๋ยอัตรา 2 : 1 : 3 เช่น 13 : 13 : 21 หรือ 12 : 6 : 15 อัตรา 40 กรัม/ต้น แบ่งใส่ 2-3 ครั้ง ห่างกัน 2-3 เดือน โดยให้ปุ๋ยบริเวณกาบใบล่าง และหากสับปะรดแสดงการขาดธาตุอาหารให้ใส่ปุ๋ย 23-0-25 (ยูเรียผสมโพแทสเซียมซัลเฟต 1 : 1) ผสมน้ำ ความเข้มข้น 5% ต้นละ 7 มิลลิลิตร/ครั้ง ใช้วิธีรดหยอดหรือฉีดพ่นในระยะก่อนบั้งคับดอก 30 วัน, 5 วัน และหลังบั้งคับดอก 20 วัน

2) **การใส่ปุ๋ยสับปะรดต่อ** สำหรับการใส่ปุ๋ยทางกาบใบเพื่อเร่งหน่อให้ใช้ปุ๋ยยูเรีย หรือ แอมโมเนียมซัลเฟต 7-15 กรัม/ต้น ใส่บริเวณกาบใบล่างของต้นต่อเดิมหลังตัดใบแล้ว และให้ปุ๋ยทางกาบใบโดยใช้ปุ๋ยสูตร 12-6-15 หรือ 13-13-21 อัตรา 30 กรัม/ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง หลังจากเลือกหน่อที่จะเลี้ยงต่อ และต่อจากนั้น 4 เดือน ถ้าหากสับปะรดแสดงการขาดธาตุอาหาร ก็สามารถให้ปุ๋ยทางใบเช่นเดียวกับการให้ปุ๋ยต้นปลูก

การให้น้ำ เนื่องจากสับปะรดเป็นพืชที่ทนแล้ง เกษตรกรส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติแต่การให้น้ำจะช่วยเพิ่มผลผลิตเพิ่มขึ้นขนาดผลสม่ำเสมอ และได้ขนาดตามความต้องการของโรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการหยุดการบั้งคับดอกจนถึงช่วงก่อนการเก็บเกี่ยว และหยุดให้น้ำก่อนการเก็บเกี่ยว 2-4 สัปดาห์

การบั้งคับดอก จะเริ่มทำได้เมื่อต้นสับปะรดมีน้ำหนักประมาณ 2.5 กิโลกรัมโดยใช้เอทธิพอน (39.5%) 8 มิลลิลิตร ร่วมกับปุ๋ยยูเรีย 300 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร หยอดยอดสับปะรด ต้นละ 60-

ลักษณะผลปกติ

บรรจุภัณฑ์

75 มิลลิลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 4-7 วัน หรือใช้ถ่านแก๊ส (แคลเซียมคาร์ไบด์) ต้นละประมาณ 3-5 กรัม หยอดบนยอดสับปะรดแล้วหยอดน้ำตามประมาณ 50 มิลลิลิตร ซึ่งการบั้งคับดอกควรทำในช่วงเย็นหรือกลางคืน ถ้าหากหลังการบั้งคับดอกมีฝนตกภายใน 2 ชั่วโมง จะต้องทำการบั้งคับซ้ำภายใน 2-3 วัน จึงจะได้ผล

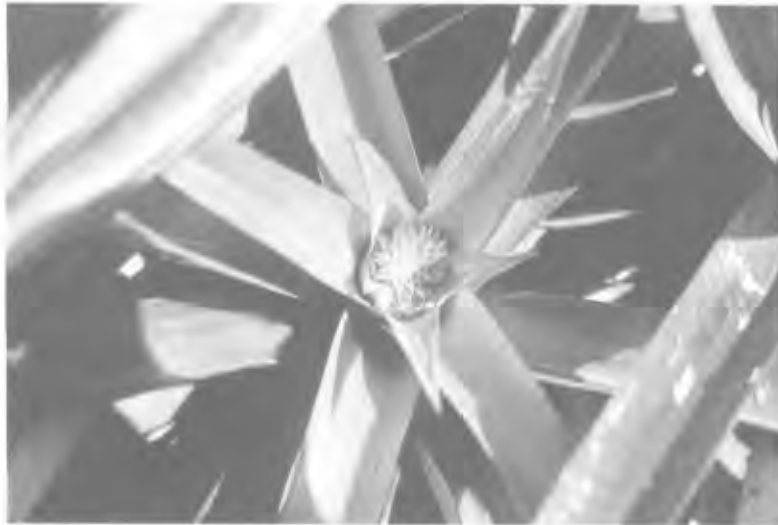
นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงสุขภาพลักษณะและอนามัยด้วย โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ แปลง กำจัดเศษวัสดุจากบรรจุภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้งานแล้วอย่างถูกวิธี รวมไปถึงการเก็บสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในที่ปลอดภัยและควบคุมได้ ทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ และรักษาให้อุณหภูมิในสภาพที่พร้อมใช้งานเสมอ

การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา และการขนส่ง เกษตรกรควรเก็บเกี่ยวผลสับปะรดที่สุกตามมาตรฐานหลังบั้งคับดอก 145-165 วัน ห้ามใช้สารเคมีทุกชนิดเร่งให้สับปะรดสุกก่อนกำหนด คัดผลที่ไม่ได้มาตรฐานทิ้ง (ผลแก่, แดง, ขนาดใหญ่หรือเล็กเกินไป, ผลทรงเจดีย์) จากนั้นให้ขนส่งโรงงานทันที โดยการจัดเรียงผลสับปะรดให้เอาจุดลงด้านล่าง ป้องกันไม่ให้ผลสับปะรดได้รับอุณหภูมิสูงเกินไป และใช้ยานพาหนะที่สะอาดและเหมาะสมกับปริมาณที่ขนส่ง หากสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำข้างต้นได้นอกจาก

จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีส่วนเพิ่มคุณภาพของสับปะรดได้ด้วย

แก้ปัญหาใบเดรตตกค้างในผลสับปะรด

การตกค้างของใบเดรตในผลสับปะรด ก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพของสับปะรดกระป๋อง โดยที่ใบเดรตในเนื้อผลที่ตกค้างอยู่จะละลายออกมาในน้ำเชื่อมแล้วค่อยๆ ทำปฏิกิริยากับดีบุก ทำให้ผิวด้านในของกระป๋องเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและหลุดร่วงลงในน้ำเชื่อม ซึ่งอนุมูลของใบเดรตเป็นสารที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคเพราะเป็นสารก่อมะเร็ง และลดความ

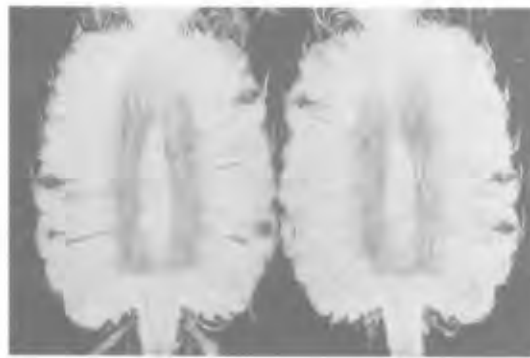
ดอกลับประด

บรรจุภัณฑ์

สามารถในการลำเลียงออกซิเจนของเม็ดเลือดแดง กระทรวงสาธาณสุขของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีไนเตรทในน้ำดื่มได้ไม่เกิน 10 ppm. แต่สำหรับประเทศไทย กำหนดปริมาณไนเตรทในพืชผักและอาหารได้ไม่เกิน 500 ppm. ในส่วนของโรงงานผลิตลับประดกระป๋อง ได้กำหนดความเข้มข้นของไนเตรทในเนื้อผลลับประดไว้ไม่เกิน 25 ppm. ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคาตกค้างของไนเตรทในผลลับประดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และไม่ใช่เรื่องที่ยุ้งยากแต่อย่างไร โดยเกษตรกรต้องระลึกไว้เสมอว่าการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนมีผลต่อการตกค้างของไนเตรท จึงควรปฏิบัติดังนี้

- 1) ใช้ปุ๋ยตามอัตราที่แนะนำอย่างเคร่งครัด และไม่ควรใช้ไนเตรทที่สูงกว่าที่แนะนำ
- 2) ห้ามทำลายจุลลับประดโดยเด็ดขาด
- 3) งดการให้น้ำก่อนการเก็บเกี่ยวประมาณ 15-30 วัน
- 4) ห้ามใส่ปุ๋ยไนโตรเจนหลังการบังคับดอกแล้ว
- 5) สำหรับแหล่งที่พบไนเตรทตกค้างในผลลับประดสูง ควรเก็บตัวอย่างไม้ในระยะบังคับดอกไปวิเคราะห์หาปริมาณธาตุโมลิบดีนัม ถ้าความเข้มข้นต่ำกว่า 1 ส่วนในล้านส่วนให้ใช้ธาตุโมลิบดีนัมอัตรา 5 มิลลิกรัม/ตัน พ่นทางใบหลังบังคับดอกในระยะดอกแดง หรือใช้โพแทสเซียมคลอไรด์ อัตรา 5 กรัม K_2O ต่อดิน หลังการชักนำการออกดอกแล้ว 75 วัน

ลักษณะผลแกร็น

ปัญหาการกระจุกตัวของผลผลิต

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าลับประดเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่มีปัญหาการกระจายตัวของผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ทำให้บางช่วงเวลาเกิดปัญหาการขาดแคลนผลผลิต ซึ่งช่วงนี้ลับประดจะมีราคาสูงในทางกลับกันบางช่วงจะมีผลผลิตออกมามากเกินกว่าความต้องการของโรงงาน ส่งผลให้ลับประดราคาตกต่ำจนเกิดปัญหามือขึ้นบ่อยๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจทั้งฝ่ายเกษตรกรผู้ปลูก ฝ่ายโรงงานและฝ่ายรัฐ ข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรายงานว่า ในรอบปี 2542 เดือนที่ลับประดราคาสูงสุดคือเดือนกุมภาพันธ์อัตราค่าอยู่ที่ 3.47 บาท/กิโลกรัม และเดือนที่ลับประดราคาตกต่ำสุดคือ

เดือนพฤศจิกายนราคาอยู่ที่ 1.28 บาท/กิโลกรัม ซึ่งก็เป็นไปตามหลักอุปสงค์-อุปทานนั่นเอง ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว เกษตรกรจะต้องวางแผนการผลิตก่อนการปลูกโดยกำหนดเวลาที่ต้องการเก็บเกี่ยวไว้ล่วงหน้า แล้วเลือกชนิดของวัสดุปลูกที่เหมาะสม ซึ่งการกำหนดเวลาปลูกควรเลี่ยงการออกดอกตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในฤดูหนาว และควรมีการรวมกลุ่มการผลิตวางแผนงานร่วมกัน ตลอดจนปรึกษาหารือระยะเวลาที่ทางโรงงานต้องการผลิต หากสามารถทำได้ก็จะช่วยเอื้อประโยชน์ให้กับทุกฝ่าย ปัญหาการกระจุกตัวของผลผลิตในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งก็จะหมดไป

สำหรับท่านผู้อ่านท่านใดยังมีคำถามสามารถสอบถามเข้ามาได้ตามที่อยู่ท้ายคอลัมน์ รวมทั้งจะ E-mail มาคุยกันก็ได้แล้วแต่ความสะดวก หรือในเรื่องลับประดสอบถามโดยตรงที่ ฝ่ายถ่ายทอดเทคโนโลยี สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ (02) 579-7531, 940-5484-5 ต่อ 109 โทรสาร (02) 561-4667 ทุกวัน-เวลาราชการ

พบกับใหม่ฉบับหน้า... สวัสดี
อังคณา

ขอบคุณ : สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร / ข้อมูล

คำถามถึงของ : กองบรรณาธิการพลีใบฯ กรมวิชาการเกษตร ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
E-mail : angkanas@doa.go.th